

محفل انس با قرآن ویژه مدیران - روز سه‌شنبه ۹۶/۱۲/۸

تفسیر ختم الله علی قلوبهم در محفل انس با قرآن کریم

معنای «ختم الله علی قلوبهم و علی سمعهم و علی ابصارهم غشاوه و لهم عذاب عظیم» این است که خدا بر دلها و گوش ایشان (کفار) مهر زد و بر چشمانشان پرده ای است و برای ایشان عذاب بزرگی است. ختم به معنای مهر زد و مهر بست است که در پایان نامه‌ها مهر می‌زنند یعنی نامه با این مهر کردن بسته و تمام شد. سمع به معنای شنوایی، شنیدن و گاهی نیز به معنای گوش است.

مهری که خداوند بر دل‌ها و گوش کفار می‌زند نتیجه و کیفر لجاجت‌های کفار است چنانکه در سوره غافر آیه ۳۵ آمده است «كذلك يطبع الله علی كل قلب متكبر جبار» اینگونه خداوند بر مجموعه دل متکبر زورگو مهر شقاوت می‌نهد.

بنابراین کافران به سبب دشمنی که با رسول خدا (ص) و قرآن داشتند گوش و چشم خود را می‌بستند و حاضر نبودند که یک کلمه از پیامبر (ص) را بشنوند. (همان بحث اختیار و اراده مطرح می‌شود) در این صورت خدا هم آنها را به حل خود رها می‌کند و این همان مهر زدن خدا بر دل‌هاست. در واقع مسبب اصلی دور شدن کفار از خدا خودشان هستند که با اختیار و اراده، راه کج را طی می‌کنند.

اگر خداوند بر دل‌هایشان و گوش‌هایشان مهر زده است آیا کفار در کفرشان مقصر هستند؟ همان گونه که دو هدایت اولیه و ثانویه داریم ضلالت و گمراهی نیز دو گونه اولیه و ثانویه است. ضلالت اولیه یعنی کسی با اختیار خود از پذیرش دعوت انبیا و اولیا سرباز زند و در مسیر باطل قدم بگذارد که سزای چنین کسی آن است که خدا وی را به حال خودش رها کند و توفیق خود را از وی دریغ کند که این همان ضلالت ثانویه است. پس اضلال

کردن خداوند به معنای فرو بردن اشخاص در گمراهی نیست بلکه به معنای بریدن کمک‌های غیبی و زدودن توفیق‌ها و حمایت‌های معنوی است چراکه اگر خدا انسان را به حال خود واگذارد رفته رفته در گمراهی غوطه‌ور می‌شود.

هیچ کس حتی نیکان و ابرار نیز از عنایات و هدایت‌های الهی بی‌نیاز نیستند. در سوره نور آیه ۲۱ می‌خوانیم «ولولا فضل الله علیکم و رحمته ما زکی منکم من احد ابدا و لکن الله یزکی من یشاء... اگر فضل و رحمت خدا نبود هرگز کسی از شما نمی‌توانست تزکیه و پاک شود». بنابراین انسان‌هایی که با انتخاب بد معیوب و بیمار می‌شوند چیزی جز مهر خوردن به دل‌هایشان و زدودن توفیق‌های الهی ندارند. در سوره نحل آیه ۲۲ نیز آمده «قلوبهم منکره دل‌های غافل و دل‌های انکار کننده و در سوره زمر آیه ۲۲ به «فویل للقاسیه قلوبهم پس وای بر دل‌های سخت و انعطاف‌ناپذیر» و همچنین در سوره مطفین آیه ۱۴ به «کلاب ران علی قلوبهم اینچنین نیست بلکه دل‌های آنان بر اثر گناه زنگار بسته است».

خداوند به کفر بندگانش راضی نیست (ولا یرضی لعباده الکفر) اما آنها خودشان در هدایت را به روی خودشان بستند و گمراه شدند (اختیار و اراده).

سمع به معنای مصدری یعنی شنوایی، بنابراین با در نظر گرفتن معنای مصدری برخلاف قلب و بصر، جمع بسته نمی‌شود. سمع به عنوان اسم جمع نیز به کار می‌رود یعنی گوش‌ها و به معنای شنوایی‌شان است.